

Minden az emberért történik

Éneklo falu

Egyházasgergi esték

Farkas András: MEZŐN.

Farkas András: DOSZTOJEV SZKIJ-ILLUSZTRÁCIÓ (Fehér éjszakai).

— Egy szép napon... — szoktuk mondani. De hiszen a napok mind szépek, írta Chagall. Valóban, minden nap szép, ha szépen éljük őket. Tartalmatlan, gyarapodva, épülve szellemünkben, belső világunkban a napokkal. És másokat gyarapítva. Hogyan élünk szépen? Ha örömmel élünk. A lét örömeivel.

nek, s része a művészetnek is. Másrészt alkotásaiban az ifjúság, a szerelem van jelen. Ifjak között él, pedagógusként dolgozik, általuk is megújul, amint azt a finoman fogalmazott Daphnisz és Khloé sorozat jelzi.

Czinke Ferenc, Munkácsy-díjas érdemes művész jegyzi meg az iskolagaléria e tárlata kapcsán:

— Mindinkább elharapódzott az utóbbi időben az országban, hogy a rajzot tanító hivatásos művészt mintegy másodrendűnek tartják. Aki gimnáziumban tanít, mint Farkas András, vagy például jómagam, az „csak” rajztanár. E szemlélet mindenképpen káros, hiszen a közoktatásban, közreműködésben halatlanul nagy szerepe lehet mindenképp az esztétikai nevelésben a rajztanárnaként tevékenykedő hivatásos művészeknek, akik ebben a munkában nem pótolhatók. A művészeknek sem árt, ha ily módon is kötődik a társadalom hétköznapjaihoz.

A Bolyai Gimnázium iskolagalériája 1967-től — megnyitásától — kezdve eddig 34 nagyot szabású kiállítást és 12 kamaratárlatot rendezett. Ma már — nem utolsósorban az iskolában tanító Czinke Ferenc tevékenysége kapcsán — ezek a tárlatok a városi, megyei kiállítási programok szervezését jelentik, a rendezésbe bekapcsolódott a megyei József Attila Művelődési Központ. Nemzetközi kiállításokat is rendeztek itt, például 1968–69-ben láthattunk modern francia grafikai anyagot, ugyanakkor 1968-ban mongol festészeti kiállítást, 1970-ben, 71-ben beszercebányai művészek alkotásait, 1973-ban INSEA-tárlatot, s Gino Galin kiállítását. A galéria ma már állandó anyagából vándorkiállításokat is szervez üzemekben, falvakban.

sorban az iskolában tanító Czinke Ferenc tevékenysége kapcsán — ezek a tárlatok a városi, megyei kiállítási programok szervezését jelentik, a rendezésbe bekapcsolódott a megyei József Attila Művelődési Központ. Nemzetközi kiállításokat is rendeztek itt, például 1968–69-ben láthattunk modern francia grafikai anyagot, ugyanakkor 1968-ban mongol festészeti kiállítást, 1970-ben, 71-ben beszercebányai művészek alkotásait, 1973-ban INSEA-tárlatot, s Gino Galin kiállítását. A galéria ma már állandó anyagából vándorkiállításokat is szervez üzemekben, falvakban.

Versényi György, a balassagyarmati Balassi Bálint Gimnázium, s Herold László, a Bolyai Gimnázium igazgatója hangsúlyozza: Farkas András kiállítása a két középiskola kapcsolatát is erősíti. A jövőben főként a mozgalmi kapcsolatot kívánják kialakítani a két intézmény között. A kiállításra Balassagyarmatról harminc diák jött Salgótarjánba, megbeszéli a kapcsolatot folytatását, ismerkedni a város köztéri alkotásaival.

Toth Elemér

A fagyos, esti szürkületben dőce, egy huzódzkodnak össze a házak. A kőszabados parasztházak az „ümödi” jelző, magas, manzárdtetős házak végemébe bújnak.

A falu főterére egymás után érkeznek meg a VOLÁN-járatok. Szemük világít, olyanok mint párban repülő szentjánosbogarak.

A községi KISZ-titkár, Fekete Zsuzsa Salgótarjánban kötődő. A négyórás busz egyikével érkezett. Ő a kalamazom.

— Nem mondhatok semmi rosszat a fiataljainkra — kezdi a beszélgetést. — A környéken talán még ők a legmozgékonyabbak. Bármitféle rendezvényen 20–30 fiatalra mindig lehet számítani.

— Mennyi a KISZ-es létszám?

— Harminchat tagunk van. Tudom, arra kíváncsi, hogy miért nem aktív mindegyik. Ezt pontosan én sem tudom, de néhányan biztosan azért, mert elfoglaltak, több műszakra járnak dolgozni.

Egyházasgergiben, ebben az alig ezer lelket számláló kis-községben két évvel ezelőtt épült fel a szép, új ifjúsági ház. Benne kapott helyet a klub, a könyvtár, a KISZ-szervezet. A hétnek szinte valamennyi napján nyitva van. Hétfőn és pénteken a könyvtár üzemel, kedden és a hét vége két napján a klub. Szerdán és szombaton mozifilmet tartanak, kedden a tánc csoport próbál, péntekenként a Röpülj páva-kör. Csupán egyetlen nap marad program nélkül a héten.

— Ez a tévésnap — mondja Gordos László, a klubkönyvtár tiszteletdíjas vezetője.

Nem unatkozhat tehát senki Egyházasgergiben. Aki kedvet érez magában, és tehetséget hozzá, táncolhat, muzsikálhat a citerazenekezen, énekelhet a pávakörben, korra és nemre való tekintet nélkül. Nem is kell itt különösen moszogatni az embereknek a falu minden tizedik lakosa részt vesz valamilyen közösségi szórakozásban, művelődésben. A pávakörnek 56, a tánc csoportnak 18 tagja van. A siker a legjobb összekovácsoló erő. Amióta a körus olyan jól szerepelt a városi kulturális napokon, és a televízió képernyője elé is eljutott, még nagyobb a munkája iránti érdeklődés.

Szántó Gyula tanácselnök így jellemzi a gergeli embereket: — Szeretik a kultúrát, a közösséget, és nagyon büszkék az elért eredményekre. Ez ösztönzi őket a munkára: az a céljuk, hogy a község hírnevét a megyében minden-hová elvigyék.

Ezért vállalják még a legnehezebb feladatokat megoldásait is. A pávakör ma már több szoloművészt előadására is vállalkozik. Először mindenki szabadkőzik, ez olyan nehéz dal, hogy már tényleg nem lehet megtanulni, aztán sok-sok próbával, kitarással megismerik. S ekkor felfedezik a feszültség, jótéő öröm, megkönnyebbülés vesz mindenkin erőt.

— Van azért még tennivalónk bőven a község kulturális életében — mondja a klubkönyvtárvezető, a fiatal energetikus. — A tárc csoportunknak szüksége lenne egy szakképzett tánc tanárra, meg a klubba is több játék, dekoráció, virág kellene, hogy hangulatosabb legyen, jobban érezzék magukat benne a fiataljaink.

— Aztért így is elegendő eljőnnék — jegyzi meg a KISZ-titkár. — A múltkor külpolitikai fórumot tartottunk, s magunk is csodálkoztunk, hogy mennyire érdeklődők voltak a gyerekek. Jól sikerült az egészségügyi előadás is, meg a Mikulás-est. A rosszak virágcsot is kaptak.

— És te is — mosolyog a lányra a klubvezető, aki a főlegénye.

Az országosan kiváló minősítést szerzett Röpülj páva-kör legidősebb tagja, a 71 éves Bablona István nyugdíjas bányász. Felesége és lánya társaságában találjuk a könyvben, az égő gáztűzhely mellett. Eppen vacsorához készü-

lódik, de szívesen kínál hely-lyel a pávakörrel beszélgetünk.

— Szép dolog az, hogy egy ilyen kis községben ennyire jó énekarral összeverődött — mondja. — Nagyon jó érzés ott állni a többiek között a színpadon. Az ember feszesen kihúzza magát, csak úgy da-gad a melle.

— És rengetegfelé megfor-dul az ember.

— Az már biztos. Nagyon sok helyre nem jutottam volna én el a pávakör nélkül. Meg annyi híres emberrel sem ismerkedtem volna meg. Igaz-e, lányom? Merthogy ő is énekel — magyarázza.

Nem a Bablona család az egyetlen éneklő család. Ilyenek a Kazareczkiék, a Vargák, a Lőrinczék is; no meg a karvezető: László László viszi a 9 éves kislányát is, aki a kör legfiatalabb tagja.

A karvezető Marakodispuz-tán lakik és a karancseszti iskolában tanít éneket, meg a salgótarjáni zeneiskola kihe-helyezett fiókjában.

— Két éve vezetem a pá-vakört — mondja. — Nehe-zen szántam rá magam, hogy hazamenjek, mert féltem, hogy kimosolyognak az ismerősök. De kitartónan hívték, és az apám is győzködött. El-vállaltam végül is szülőfalum körusának vezetését. Nem bántam meg. A körusban ér-vényesül a palóc tájielleg, a különleges hangszín. A szak-embernek is azt mondják ró-lunk, hogy éneklésünk tiszta, kulturált, hitelesen népi. Nem esoda: itt még minden ember nőta!

Egyházasgergében vidám, dolgos emberek élnek. Erre-felé úgy mondják: iparkodók. Gvári munkások, bányászok, télesztások. Biztos anyagi alapokon kulturáltabb, em-beribb életet élnek.

Sulyok László

OLVASTUK

Az önmegtartóztatás a leg-
rafínáltabb gyönyör.
(Mme de Brisson)

A félelem és a babona épp-
úgy megzavarja eszünket, mint
a bor.
(Séguir)

Nincs olyan tévedés, amely
igazolná az áruást.
(Metastasio)

A mértékeltlen igazmondás
ugyanolyan illetlenség, mint a
pucérság.
(Pananti)

Ha minden erőnk te a feles-
leges dolgok gyűjtésére össze-
gyűjtjük, nem marad energi-
ánk a szükséges megszerzé-
sére.
(Proudhon)

D. E.

Nemzeti-égi napok — egész évben?

Gondolatok a nemzetiségi kultúráról

ápolásában, de a mai szlovák kulturális áramkör erősítésé-
ben is.

Igen ám, de nem szabad megelégedni egy fontos tényről: nagy különbségek vannak az egyes nemzetiségi községek között. Szlovákajki lakosságról beszélünk ott is, ahol már csak az idősebb korosztály vallja anyanyelvé-
nek, s középkorúak törve még beszélnek, a 30 alattiak számá-
ra teljesen idegen a szlovák nyelv. Ezért kell az igények-
kel, lehetőségekkel összhang-
ban megteremteni a nyelvtan-
ulást lehetőségét az alsó ta-
gostól, sőt az óvodától kezd-
ve folyamatosan.

— Hányan jelentkeztek ha-
tározott szándékkal ebbe a
nyelv-művelő klubba?

A tizenegy rétsági gimna-
zista közül csak egy emeli fel
a kezét. A többiek? „Ez volt
még a legszimpatikusabb a
választási lehetőségek közül”...
„Nem nagyon akartam szlo-
vákul tanulni — mi hasznom
lesz belőle? De most már
szívesen járok”... „Hallottunk
rőla, hogy a tanárképző fő-
iskola szlovák szakára nyitva
a kapu előttünk”.

Szabados Imréné, a rétsá-
gi járási könyvtár nemzetiségi
referense, a nyelv-művelő
klub vezetője:

— Néhány éve folyik szlo-
vák nyelvoktatás a gimnázium-
ban, idén lesz érettségi-

zónk is! Legnagyobb gon-
dunk, hogy nincs tankönyv-
ünk — magántanulóknak
szólok könyvekből tanulunk.
Müködnek az országban szlo-
vák középiskolák, kérhetnének
tőlük — vetik fel gyakran.
Megpróbáltuk, de a budapesti
szlovák gimnazisták sem ren-
delkeznek mindnyájan saját
könyvvel, többen készülnek
egyből. Úgy látszik, megnöt-
tek az igények...

— Tulajdonképpen mind-
egyik nemzetiségi községün-
kben biztosított az anyanyelvi
oktatás, illetve a szlovák és
német nyelvoktatás, mégsem
lehetünk elégedettek —
mondja Gálik József, a rétsá-
gi járási hivatal művelő-
dési osztályának a vezetője.

— Néhány helyen — Ke-
szegen, Nézsán, Bánkon, pél-
dául — már az óvodában el-
kezdődik a nyelvoktatás. Az
iskolakörzetesítés miatt több
helyen csak alsó tagozat mű-
ködik — ezek a gyerekek a
körteti iskolában folytathat-
ják a tanulást. Nem megold-
ott még teljesen az etymás-
ra épülés; hiszen ha a kört-
zeti iskolában nem volt igény
az alsótagozat körében, nehéz
biztosítani a nemzetiségi köz-
ségből betérő felcsatlakozókat.
Ez az „igény” fogalom sem egy-
értelmű. Sokan szinte húzó-
doznak attól, hogy a gyere-
kük részt vegyen a nyelvok-
tatásban — bár maguk talán
jóval beszélnek a nemzetiségi

nyelvet, de vagy a túlterhe-
léstől félnek, vagy nem érzik
hasznosnak. Pedig ha igazán
meg akarjuk őrizni kultúra-
juk, hagyományviláguk érté-
keit, nem elég az idősök kö-
rében gyűjtögetni, az alapok-
nál, a nyelvismeretnél kell
kezdeni!

A legfrissebb, legszebb, a
használatban legkevésbé ko-
pott könyvek a nemzetiségi
nyelvűek — vajon tényleg
igaz a sok könyvtárostól hal-
lott keserűség megállapítás?
Csak részben: az ifjúsági
irodalom, a mesekönyvek, úti-
könyvek mindenütt kedveltek.
A szépirodalom igényesebb
alkotásainak ritkább az olva-
sója: a beszélt nyelv nem
azonos az irodalmi szlovákkal,
némettel. A nemzetiségi köny-
vek propagálása érdekében
több helyen nyelv-művelő-
klubokat létesítettek a könyv-
tárak. A klubfoglalkozásokon
népi szokásokat, hagyomá-
nyokat gyűjtöttek, ismerked-
nek a szlovák irodalommal,
kultúrával. A könyvtárosok
nem mindig ismerik a nemi-
zetiségi nyelvet, de a peda-
gógusokkal együttműködve in-
dították be a klubot például
Felsőpetényben. Legéden.

Nógrásáron, Nőtincsen. Le-
hetnek kezdeményezők a
nyelvoktató tanárok is: órái-
kon könyveket ismertetnek,
ajánlanak, segítséget nyújta-
nak a hagyományörző csopor-
toknak a daltanulásban, a di-

ákoknak a szlovák, német le-
velezésben.

Nemzetiségi nap helyett

Idén már nemzetiségi napok-
kat rendeztek a rétsági járá-
sban. A különbség nem csu-
pán a többes szám jele!... Cél-
kitűzéseiben több, gazdagabb
ez a forma. Miért? Szeret-
nék folytatni a nemzetiségi ha-
gyományok ápolását, a nemze-
tiségi kulturális rendezvé-
nyeket, kiemelni az
egynapos folklorbemutató sze-
repekről. Ezért a hagyomá-
nyos — és idén is nagy
sikerű — népdal- és néptánc-
seregszemle mellett nemzetisé-
gi filmnapokat, író-olvasó
találkozókat, nemzetiségi
könyvkiállításokat és lemez-
mutatókat rendeztek, honime-
retli tanácskozást, előadásokat
tartottak a nemzetiségi ha-
gyományok ápolása, gyűjtése té-
májáról. Ezek látogatottsága,
pozitív visszhangja arra bu-
dítja a rendezőket, hogy to-
vábbra is ezen az úton jár-
janak, sőt kiterjesszék e pro-
gramokat a pásztói és salgó-
tarjáni, balassagyarmati já-
rásra is.

A következő ötvenes tervben
a nemzetiségi könyvtárak ki-
emelt támogatást kapnak a
saját nemzetiségi könyvvállo-
mány gyarapítása érdekében.
Ez csak tovább növeli a fe-
lelősséget: élébe kell menni
az igényeknek, segíteni ki-
bontakozásukat. Nemzetiségi
lakosságunk kultúrájának fa-
kultúra, szegényedése együttal
szegényedése is — ezért nem
túlzás: a nemzetiségi napok-
nak egész évben kellene tar-
taniuk...

Kiss G. Magdolna]